DEO OPT. MAX. UNI ET TRINO, VIRGINI DEIPARÆ, ET SANCTO LUCÆ ORTHODOXORUM MEDICORUM PATRONO.

QUÆSTIO MEDICA

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS MANE DISCUTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORUM DIE JOVIS II. MARTII.

M. FRANCISCO PIJART Doctore Medico, Antiquiore Scholæ Magistro Præside.

An ex animi pathematis sanitas?

HOMINEM omnium animalium præstantissimum creavit Deus, ut à stupendâ ferè & nobili compage jus obtineret in cætera: ideò ex duabus partibus coalescit: Corpore, quod vitæ excellentioris munia perbellè exercet tùm
maximè, cùm vasorum succi & humores sunt ὁμόρροποι: Animâ, cujus ope intelligit, discurrit, sapit: tàm necessario nexis vinculo, ut perfecta sit utriusque functionum reciprocatio; hujus conjunctionis modus, per se licet obs-
curissimus, utcunque tamen depingi potest; nihil enim aliud est quàm intima utriusque substantiæ concordia naturæ legibus stabilita; quâ, moto certâ ratione corpore, mens identidem ad aliquid cogitandum adducitur; &
quâ, mente pariter agitatâ, corpus sollicitatur ad opus solâ motione definiendum, cujus exercendæ duntaxat est capax, ut & illa cogitationis. Movetur Corpus musculis nervorum ope spirituum copiâ turgentibus, quos cerebrum
cudit ex puriore & meliore sanguine, arterioso putà, tùm secreto tùm etiam immutato; quosque condidit tanquam satellites & nuncios quid rerum foris & intrinsecus agatur sine fuco relaturos. Si objectum sensum aliquem
feriat, illius speciem ab illis ad cognitionis solium delatam Anima tunc examinat, investigatura an, quod exhibet, nocere valeat, vel prodesse: prout verò vel jucundum vel molestum apparet, aut Gaudio, aut Tristitiâ afficitur; ad-
movetque Corpus ut illud persequatur, si jucundum; removet verò si molestum fuerit: variosque exinde suscitat Affectus.

NON quælibet objecti apprehensio Affectûs, seu παθήματος nomine indigitari debet, nec perpetuò jucundus sensus ex rosæ aspectu erit Gaudium. Variæ sunt functiones Animæ; alias de suo sinu promit, quæ vel in Animâ ipsâ pera-
guntur, vel in Corpus manant; alias non nisi per species obit, quarum scilicet causa est Corpus: ex his quædam fiunt sine nervorum societate, velut quas per aliquod tempus servatas memoria iterum cogitationi objicit: quæ-
dam verò pendent ab ipsis; quarum nonnullæ vel ad objecta externa referendæ sunt, ut quæ sensuum ope cognoscimus; vel ad varias Corporis partes, è quarum numero sunt doloris, caloris, frigoris sensus, in hoc illove corporis
membro oriundus, fames etiam & sitis: vel demùm ad animam; quod fit cùm Amore, Odio, Desiderio, aut quovis alio Pathemate cietur. Quamvis illæ omnes Animæ affectiones, quarum causa est corpus, Animi affectus au-
dire possent latè sumpto affectûs nomine; attamen si pressè id nominis accipiatur, solùm illæ perceptiones intelligendæ sunt, quæ à nervis profectæ ad Animam referuntur; hâc potissimum de causâ, quòd ex objecto aliquo sen-
sili cognito tàm violentâ commotione concutiatur, ut insignis inde sequatur totius Corporis immutatio, modò interna tantùm, modò etiam externa.

NON omnes ex æquo corporis partes afficit Animi Perturbatio; cerebrum primò, sed leviùs; dein cor sed vehementiùs; non intactis cæteris visceribus. Urente Amore, quo tota mens magis est ubi amat quàm ubi animat, pul-
sus quidem æqualis est, sed solitò major & robustior; blandus sentitur in pectore calor; ciborum concoctio celeriùs perficitur. Odium pulsum reddit inæqualem & minorem, sæpè citatiorem; in quo frigus nescio cui calori
acri & pungenti permixtum torquet pectus; cessat ab officio stomachus; frequens ciborum recens ingestorum vomitus, aut saltem eorum corruptio, & in pravos humores mutatio observatur. Gaudio pulsus æqualis & citatior,
magnus tamen fit & robustus ut in Amore; calor quidam jucundus non pectus modò, sed & cæteras corporis partes exteriores perfundit & recreat, sanguine copioso hûc confluente; interdùm extinguitur fames, nec tàm benè χυλω-
σις absolvitur. Per Tristitiam debilis & lentus arteriæ motus; in eâ cor veluti comprimunt vincula quædam, inde frigus per universam corporis ὁλομελίην; nonnunquam ventriculus latrat, eò quòd bellè fieri coctio non desinat.
Desiderium hoc peculiare præ se fert, quòd cæteris Affectibus vehementiùs multò corpus moveat, copiosioresque spiritus ad cerebrum mittat: sensus inde acutiores, omnesque corporis partes ad motum quemlibet expeditiores.

MOTIONUM à quâlibet Perturbatione profectarum causa proxima spiritus est, sed variâ planè & dissimili ratione; modò explicatus, modò contractus, hûc illûcve fulguris instar vibratus, moxque revocatus; idque vel sub-
sultorio, vel leni & sedato motu: ac quemadmodum furentibus ventis, itidemque maris undis varias in partes distractis, quæ tùm innatant corpora perturbata impelluntur; pariter & spiritus sic Affectibus agitati humores pri-
mùm in similem motum rapiunt, particulas, quas alluere debent, postmodùm impulsuros. Irritatus Amore spiritus ad præcordia, ventriculum & intestina per nervos lapsus, alacrior chyli ἀνάδοσιν promovet, ex quo uberiore, san-
guis crassior & ideò calidior elaboratur; inde novi spiritus geniti crassiores pariter & agitatiores ideam jam cerebro impressam fovent. Odio, chyli meatus obducti, reserati lien & κύστις, humori contento mox fluxuro, liberum
iter aperientes sanguinem dant & substantiâ & motu dissimilem. Lætitiâ non tam lienis, hepatis, ventriculi, & intestinorum nervi moventur, quàm qui per reliquum corpus sparsi sanguinem ad cor impellunt, cujus orificia quo-
que laxoria quàm antè, illum facilè admittunt; ubi jam diù ebullierit, nullo negotio rarefit, abitque in spiritus subtiles & æquales, quibus ad cerebrum perductis Anima gestit hilaris. Tristitiâ sanguis frigidior lentè ad cor quasi
vinculis constrictum accedit; intereà πυλωρὸς, & venæ chylum excipientes manent apertæ. Desiderio spiritus promptè ruunt ad partes, quarum compressione sanguis largior ad cor appellit, quod sanguinem sibi creditum copio-
siorem reddet, novos spiritus in omnia sensuum organa, & musculos obtinendo voto destinatos suffecturum.

CUR funera hominum magis & frequentiùs quàm cæterarum animantium densantur? Scilicet Animi motibus totos se tradunt. Cur stulti tàm longævi? Vitam sine curis degunt, quippe caudices, stipites, asini. Omnis Animi
motio, cum ad extremum pervenit, naturæ, quæ ἰσότης est, per se inimica; Spem exceperis, cui nimiùm indulgere nemo potest; illa, quos cæteræ detrahunt, dies apponit; ut sapienter omnibus è pixide suâ evolantibus vitæ com-
modis, hoc ultimum Pandora retinuerit. Quilibet alius Animi Affectus, cùm intemperans est, brevi vitam conficit, quam medicinæ legibus castigatus, & à jucundis potiùs quàm à molestis rebus excitatus diu multùmque fove-
bit: nascitur inde humorum temperies perfecta & laudabilis, quam, ut Vara Vibiam, sequitur Sanitas. Sanguis Lætitiâ æstuans nimis & copiosus emendabitur Tristitiâ succedente, in quâ sanguis lentus, piger, & paucus est. Iræ
ignis furens Metûs frigore mitigabitur, & vice versâ. si fortè aliquis Affectus contumax ægrè alteri cedat, Anima ipsa sapiens & Regina componere rebellem valebit & moderari, quam Deus ideò altâ fundavit in arce manda-
tricem operum prospecturamque labori. Procul hinc itaque stipites, quorum hebetes ita sunt & plumbei sensus, ut nullis unquam tangantur Affectibus; quoniam ipsorum accessu moderato non solùm Anima viget, sed corpus
vegetius fit, temperiemve debitam lucratur.

Ergo ex animi pathematis sanitas.

Proponebat Lutetiæ RENATUS CHAUVEL, Cenomanensis. A. R. S. H. 1673.